

MEHANIČKA VENTILACIJA NOVOROĐENČETA

Ruždi Ramadani

DEFINICIJA

Mehanička ventilacija je način disanja koji se ostvaruje aparatom (IPPV i IMV), ili privremena mera podrške plućnoj funkciji dok pacijent ne uspostavi spontano disanje bez dodatne pomoći (PTV).

Metoda je veoma invazivna i zahteva:

- Intubaciju;
- Dobro poznavanje fiziologije disanja;
- Patofiziologije plućnih oboljenja;
- Princip rada aparata.

Vrste mehaničke ventilacije (MV)

IPPV, IMV, SIPPV (A/C), SIMV, PSV i HFOV.

INDIKACIJE

- Ne mogu se šematizovati;
- Zavise od:
  - Težine kliničkog stanja;
  - Laboratorijskih rezultata;
  - Rtg nalaza na plućima.
- Dele se na:

Apsolutne

- Dete nema spontanih respiracija.

Relativne

- Silverman skor > 5;
- Rtg pluća > 3° stepena;
- Nema poboljšanja na CPAP od 10 mbara pri FiO₂ 100%;
- Periodično disanje sa progresivnim opadanjem BE;
- Progresivna rastuća ili iregularna tahipneja sa opadanjem BE;
- PaO₂ < 6,6 kPa pri FiO₂ > 60%;
- Hipoksemija iz odnosa PaO₂ / FiO₂ < 150 i
- Skor acidobaznog stanja > 3 (prikazan u tabeli):

Parametri	0	1	2	3
PaO ₂ kPa	> 8	6,6 - 8	< 6,6	< 6,6
PaCO ₂ kP	< 6,6	6,6 - 8	6,6 - 9,3	> 9,3
pH	> 7,30	7,2 - 7,29	7,1 - 7,19	< 7,1

Najčešća oboljenja novorođenčadi koja zahtevaju primenu MV

- RDS / ARDS;
- Apneja;
- Aspiracioni sindrom;
- PPHN;
- Kongenitalna oboljenja srca;
- Teške infekcije (sepsa, meningitis);
- IVK/PVK;
- Kongenitalne malformacije;
- Postoperativni tretman;
- Pneumonije;

* Za kraće vreme MV (4-6h) koristi se oro-trahealna intubacija

* Za dugotrajnu primenu MV povoljnija je nazo-trahealna intubacija.

* Pre nego što se konektira novorođenče na respirator treba uraditi proveru ispravnosti respiratora i njegovih performansi, zavisno od vrste aparata.

OSOBNOSTI RESPIRATORA

U tretmanu novorođenčeta koristi se mešoviti tip respiratora, i to:

- Sa ograničenim pritiskom;
- Određenim trajanjem vremena disajnih faza i
- Konstantnim volumenom.

OSOBNOSTI MEHANIČKE VENTILACIJE

Sušтина mehaničke ventilacije novorođenčadi je da se respiratorom postigne dobra oksigenacija i dobra ventilacija.

Regulacija oksigenacije

Oksigenacija se obezbeđuje **optimalnim plućnim volumenom (OPV)** i zavisi od:

- FiO_2 i
- Vrednosti oksigenacionog pritiska (Paw, MAP, CDP):
  - PIP;
  - PEEP;
  - Flow;
  - It, odnosno Tc.

Oksigenacioni pritisak izračunava se formulom:

$$\text{MAP (Paw)} = K (\text{PIP} - \text{PEEP}) \cdot \frac{It}{It + Et} + \text{PEEP}$$

Regulacija ventilacije

Ventilacijom se obavlja razmena gasova i zavisi od minutne ventilacije koja je proizvod;

- Frekvence (F);
- Disajnog volumena.

Disajni volumen se izračunava formulom:

$$V_t = (PIP - PEEP) \cdot CI$$

INICIJALNI PARAMETRI

Inicijalni parametri mehaničke ventilacije zavise od prirode i težine oboljenja, gestacijske starosti i uzrasta novorođenčeta.

Izborom inicijalnih parametara mehaničke ventilacije treba obezbediti optimalan disajni volumen:

- Za prevremeno rođeno dete **5 - 7 ml/kg**;
- Za novorođenče rođeno u terminu **6 - 8 ml/kg**;
- Optimalan MAP.

Za RDS, ARDS i pneumonije difuznog tipa

- FiO₂ 80 -98%;
- V_t (disjani volumen) treba da je za 1 - 2 ml manji od normalnog;
- MAP (Mean, Paw, CDP) zavisi od potrebe novorođenčeta za FiO₂:

FiO ₂ %	MAP mbar
<30	5 - 7
30 - 40	6 - 9
41 - 50	8 - 10
51 - 60	9 - 11
61 - 80	10 - 13
> 81	> 12

Kod dece < 1500 g treba primenjivati niži MAP za 1 - 2 mbara.

- PIP u mbarima.

Telesna masa	Početni PIP	Stabilno stanje	Teško stanje	Pre ekstubacije
<1500 g	18 - 25	16 - 20	20 - 30	15 - 18
>1500 g	25 - 30	20 - 25	30 - 35	18 - 20
>3000 g	30 - 35	25 - 28	35 - 38	20 - 22

* Za procenu PEEP važni su:

1. Gasovi u krvi;
  2. Podizanje grudnog koša i
  3. Kvalitet disajnog zvuka.
- PEEP 5 - 8 mbara.
  - It (inspiratorno vreme) 0,20 - 0,35 sec, odnosno 3-5 Tc (konstantno vreme);
  - Et (ekspiratorno vreme) ne sme biti kraće od 0,5 sec;
  - F (frekvencija) oko 60 u minuti;
  - Flow 4 - 8 l/min za prevremeno rođeno i 8 - 12 l/min za novorođenče rođeno u terminu, u svim slučajevima.

Za različita patološka stanja i oboljenja u odnosu na RDS

Parametri	MAS	PPHN	CDH	HP	Apneja
FiO ₂ %	60 - 80	80 - 98	60 - 98	60 - 80	40 - 60
MAP /RDS	>1 - 2	<2 - 4	kao za RDS	>2 - 4	<6 - 8
PIP /RDS	<2 - 4	>3 - 5	kao za RDS	>1 - 2	<8 - 10
PEEP /RDS	3 - 5	3 - 5	kao za RDS	5 - 8	3 - 4
It sec	0,5 - 0,6	0,2 - 0,4	0,35 - 0,45	0,5 - 0,7	0,3 - 0,4
Et sec	>0,5	>0,4	>0,5	>0,6	>0,6
F/min	oko 40	60 - 80	kao za RDS	kao za RDS	30 - 40

VOĐENJE DETETA NA IPPV

- Po završenoj intubaciji i aspiraciji sekreta iz tubusa, dete se konektira na respirator sa prethodno podešenim inicijalnim parametrima.
- Suština vođenja novorođenčeta na MV je održavanje normalnog acidobaznog stanja u arterijskoj krvi (posebno pH i gasovi).

pH	7,30 - 7,45
PaO ₂	6,6 - 10,6 kPa (50 - 80 mmHg)
PaCO ₂	5,3 - 6,6 kPa (40 - 50 mmHg)

- Novorođenče na MV trebalo bi da ima plasiran arterijski umbilikalni kateter, a neophodan je u toku HFOV i endotrahealne primene surfaktanta.
- U nedostatku arterijske linije neophodan je pulsoksimetar, a po mogućnosti i kapnograf. Vrednosti SpO₂ treba održavati iznad 93%.
- Neophodan je monitoring krvnog pritiska i EKG.
- Korekcija parametara na respiratoru zavisi od kliničkog stanja novorođenčeta, Rtg nalaza na plućima, vrednosti gasova u arterijskoj krvi i saturacije hemoglobina kiseonikom (puls oksimetrom), te ukoliko je:

1. PaO₂ < 6,6 kPa treba:

- Povećati FiO₂ i/ili MAP (povećanjem PEEP ili It);
- Povećati PIP ili F, samo ako je PaCO₂ > 6,6 kPa.

2. PaO₂ od 6,6 - 10,6 kPa uz normakapniju:

- Održavati parametre do sledeće kontrole acidobaznog stanja.

3. PaO₂ > 10,6 kPa treba:

- Smanjivati FiO₂ po 5% sve do 40%;
- Smanjivati PEEP za 1 mbar, ali da ne bude manji od 4 mbara;
- Druge parametre korigovati u zavisnosti od PaCO₂.

4. $\text{PaCO}_2 > 6,6$ kPa treba:

- Povećavati PIP dok se ne postigne normokapnija;
- Povećavati F, ali ne više od 80/min;
- Povećati FiO_2 ili PEEP samo ako je i PaO_2 manji od 6,6 kPa.

5. PaCO_2 od 5,3 - 6,6 kPa:

- Ako je normoksemija ne korigovati parametre do sledeće kontrole acidobaznog stanja.

6. $\text{PaCO}_2 < 5,3$ kPa treba:

- Smanjivati PIP za po 2 mbara.

* PEEP smanjivati za 1 mbar.

* FiO_2 za 5 - 10 %.

* PIP ne smanjivati za više od 2 mbara u jednom potezu da se izbegne pogoršanje nazvano "flip - flop".

- FiO_2 , V_t i PIP najodgovorniji su za oštećenja u toku MV i njih prvo treba smanjivati, stoga je važno pri promeni parametara na respiratoru izračunati V_t i MAP (ukoliko se isti ne mogu očitati na respiratoru);
- Infekcija i pojačana sekrecija u traheobronhijalnom stablu najveći su problemi u toku MV. Sekrecija je retko problem u prvih 24 - 48 sati, te nema potrebe za rutinskom aspiracijom u tom periodu. Ako je sekrecija pojačana, aspiracija se mora izvoditi češće uz primenu inhalacije fiziološkim rastvorom i respiratorne fizioterapije sa promenom položaja tela na 3-4 sata.

Aspiracija iz tubusa

Obavljati po uputstvu vođenja deteta na MV.

ODVIKAVANJE OD RESPIRATORA

Odvikavanje od respiratora počinje sa smanjivanjem FiO_2 , ako nije manji od 40% i smanjivanjem PIP, ukoliko nije smanjen za 20% od inicijalnih vrednosti. Zatim sledi smanjivanje frekvence do 8 /min, odnosno 6 /min za decu ispod 2000 g težine. PEEP smanjivati za 0,5-1 mbara. Trajanje inspirijuma neznatno povećavati, ne duže 0,45-0,5 sec.

Kada se postigne zadovoljavajuće kliničko stanje novorođenčeta, normalni gasovi u krvi i normalan Rtg nalaz na plućima sa FiO_2 manjim od 25%, PIP 2/3 od početnih vrednosti i PEEP 4-5 mbara, nakon 6-8 sati novorođenče se prevodi na CPAP uz povećanje FiO_2 za 10%. Treba izbegavati peroralnu ishranu za vreme trajanja CPAP. U toku CPAP blagu hiperkapniju treba tolerisati.

POGORŠANJA U TOKU IPPV

Akutna pogoršanja

Naglo pogoršanje kliničkog stanja (generalizovana cijanoza, gasping, hipotenzija, bradikardija, hiperkapnija i hipoksemija):

- Spontana ekstubacija (čujan plač, aspiracioni kateter ide dublje u tubus);
- Zapušenje tubusa (disajni zvuk nečujan, nema vidljivih pokreta grudnog koša, aspiracioni kateter ne ide dovoljno duboko);
- Tenzione komplikacije, najčešće pneumotoraks (disajni zvuk je slabije čujan, naročito u prednjim partijama pluća - obostrano ili jednostrano, nadutost grudnog koša - obostrano ili jednostrano, širi interkostalni prostori - obostrano ili jednostrano i distenzija abdomena sa zategnutom i sjajnom kožom).

Postepena pogoršanja:

- Infekcija;
- Intrakranijalna hemoragija;
- Hipotenzija;
- Anemija;
- DAP;
- Nekompletno zapušenje tubusa;
- Tehničke neispravnosti na sistemu za IPPV:
  - Kvar na respiratoru;
  - “Knikovanje” creva;
  - Nakupljanje vode u crevima;
  - Dekonektiranje;
  - Nedihtovanje i dr.

Postupak u toku pogoršanja

- Dekonektirati dete sa respiratora i ručno ventilirati balonom sa sigurnosnim ventilom;
- Proveriti ispravnost respiratora (da li se skazaljka na manometru pomera) i otkloniti kvar.

KOMPLIKACIJE U TOKU IPPV

- Promene na disajnim putevima;
- Promene zbog endotrahealnog tubusa;
- Tenzione komplikacije u plućima i grudnom košu;
- Promene na kardiovaskularnom sistemu;
- Hronična plućna oštećenja;
- Ostale komplikacije.

Posle ekstubacije

- Postekstubacione atelektaze najčešće su sa desne strane u gornjem segmentu;
- Češće se javljaju kod dece nedovoljno pripremljene za ekstrubaciju.

VISOKOFREKVENTNA OSCILATORNA VENTILACIJA NOVOROĐENČADI

DEFINICIJA

Visokofrekventna oscilatorna ventilacija (HFOV) vrsta je mehaničke ventilacije kojom se razmena gasova do pluća obavlja malim disajnim volumenom (manji nego V_t mrtvog prostora), a velikom frekvencijom i visokim pritiskom.

OSOBNOST HFOV

- To je jedina vrsta mehaničke ventilacije koja ima aktivan inspirijum i aktivan ekspirijum;
- Najbrže postiže optimalni plućni (Lung) pritisak - OLP (MAP, Paw, CDP);
- OLP dovodi do otvaranja krajnjih disajnih puteva i alveola i uvek je iznad "closing pressure";
- OLP je potreban da se postigne optimalan plućni volemen (OLV);
- OLV je stanje otvorenih pluća sa FiO_2 manjim od 30%;
- OLV je proizvod OLP i FiO_2 (treba da je $< 3,1$).

INDIKACIJE

- Homogena oboljenja pluća (RDS/ARDS, pneumonije difuznog tipa, plućno krvarenje);
- Nehomogena oboljenja pluća (sindrom aspiracije mekonijuma i fokalne pneumonije);
- Sindrom hipoplazije pluća (dijafragmalna hernija, Potterov sindrom, hidrops fetalis) i
- Sindrom curenja vazduha - "air leak" (pneumotoraks, pneumomedijastinum, pneumoperikardijum, pneumoperitoneum i plućni intersticijalni emfizem).

* Pre nego što se konektira novorođenče na respirator treba proveriti ispravnost sistema za smešu gasova i performanse oscilatora.

INICIJALNI PARAMETRI

Homogena oboljenja i nehomogena oboljenja pluća

- Flow 10 l/min;
- MAP 6 - 8 mbara ili 1 - 2 mbara veći pri prevođenju sa
konvencionalne MV;
- FiO_2 80-98%, da SpO_2 bude 92-95%, a $PaO_2 > 8$ kPa
(60 mmHg);
- ΔP 25-55 mbara, da $PaCO_2$ bude 5,3-6 kPa (40-45 mmHg)
- F 10 Hz;
- It 33% od ukupnog disajnog ciklusa;

Sindrom hipolazije pluća

- MAP 10 - 12 mbara;
- FiO₂ 40 -55%;
- F 10 Hz;
- Flow 10 litara u minuti;
- It 0,33%;
- ΔP 25 - 45 mbara;

Sindrom curenja vazduha

- FiO₂ 80 - 98%;
- MAP 6 - 8 mbara;
- ΔP 45 - 65 mbara, a flow, F i It isti kao kod RDS.

VOĐENJE NOVOROĐENČETA NA HFOV

- Prvo ↓FiO₂, a MAP↑ da SpO₂ bude 92 - 93 %;
- MAP ↑ za 1-2 mbara na 15, 30 ili 60 minuta do postizanja OMAP 12-16 mbara za prevremeno rođenu decu ili 14-19 mbara za decu rođenu u terminu;
- Ako je potreba za FiO₂ > 40%, MAP↑ 1-2 mbara svakih 1-2 minuta (maksimum 25 mbara) sve dok potreba za FiO₂ bude < 40%;
- Ako je potreba za FiO₂ < 40% zadržati MAP na 12-16 mbara;
- Zadržati MAP na vrednostima da se održava dobra oksigenacija sa FiO₂ < 25%;
- Ako je došlo do pojave hiperinflacije (dijafragma je ispod 9. rebra) ↓ MAP za 2 mbara;
- Ako je došlo do dekonektiranja - MAP ↑ za 2 mbara (često 4- 6 mbara).

Održavanje amplitude pritiska (ΔP)

- ΔP prilagoditi da se PaCO₂ održava između 5,3 - 6 kPa (40-45 mmHg);
- Da budu vidljive vibracije grudnog koša;
- Veći ΔP bolja je eliminacija ugljen-dioksida.

Ako je potrebno $\uparrow$ FiO₂, pomisliti na:

- Pneumotoraks $\Rightarrow$ transiluminacija, Rtg;
- Hiperinflacija pluća $\Rightarrow \downarrow$ MAP;
- Hipoinflacija pluća $\Rightarrow \uparrow$ MAP.

Slabe vibracije grudnog koša ukazuju na:

- Mali promer tubusa;
- Tubus na ulazu u larinks;
- Nekorektna intubacija;
- Zapušen tubus.

Oscilatorna snaga:

- Raspon je 0 - 10;
- Najčešće korišćena snaga je 2 - 6;
- Veličina snage određuje amplitudu pritiska;
- Mala snaga - mala $\Delta P \Rightarrow$ hiperkapnija,
- Veća snaga - veća $\Delta P \Rightarrow$ hipokapnija.

Frekvencija:

- Raspon frekvence je 3 - 15 Hz;
- 10 Hz obezbeđuje dobar V_t, retko se menja;
- Manja frekvencija veći V_t;
- Kod novorođenčadi ekstremno male telesne mase preterana ventilacija se vidi i pri malim ΔP , povećanje frekvence na 15 Hz (900/min) smanjuje V_t $\Rightarrow$ hipoventilacija $\Rightarrow$ hiperkapnija.

PROCES ODVIKAVANJA OD HFOV

- $\downarrow$ MAP po 1-2 mbara ako je dobar klinički nalaz;
- Održavati FiO₂ < 25% optimalnim MAP;
- $\downarrow$ ΔP po 1 - 2 mbara < 20 mbara;
- F najčešće ostaje na 10 Hz;
- Snaga oscilatora se ne menja.

EKSTUBACIJA

Ako je dobro opšte stanje, normalan nalaz na plućima, dijafragma između 8. i 9. rebra, SpO₂ 93-98% i PaO₂ 8-10,3 kPa (60-80 mmHg)

sa:

- MAP 8 - 5 m bara;
- FiO₂ < 0,25;
- ΔP < 20 m bara.

Izvršiti ekstubaciju i primeniti:

- Nazalni CPAP
- Oksigenaciju (HOOD)

Prevođenje na CPAP, ako je:

- FiO₂ < 0,40;
- MAP < 8 mbara, ako je TM < 1000g;
- MAP < 10 mbara, ako je TM > 1000g;
- F 20 - 30 / min.

Prevođenje na konvencionalnu MV sa sledećim parametrima:

- FiO₂ < 0,40;
- PIP < 20 mbara;
- PEEP < 5 mbara;
- It 0,30 - 0,35 sec;
- F 20 - 40 /min;
- Flow 8 l/min.

KOMPLIKACIJE HFOV

- Iste komplikacije koje se javljaju i pri konvencionalnoj MV, ali ređe;
- IVK/PVK;
- Zastoj venske krvi;
- Nekroza traheje.

KONTRAINDIKACIJE ZA HFOV

- Urođene srčane mane;
- Srčana dekompenzacija;
- Intrakranijalno krvarenje.

LITERATURA

1. Bertrand J. Disease specific clinical strategies for HFOV, 3100A Application training Neonatal, Bilthoven, The Netherlands 2002 Feb; 7-9.
2. Durinck H: Theory of Highfrequency oscillatory ventilation. 3100A Application training Neonatal, Bilthoven, The Netherlands 2002 Feb; 7-9.
3. Greenough A: New Concepts on Mechanical Ventilation in Newborns, Anual Congress European Respiratory Society, Stockholm; 2002.
4. Goldsmith J, Karotkin E: Assisted Ventilation of the Newborn, WB Saunders, Philadelphia; 1996.
5. Goldsmith J, Spitzer A: Contraversis in Neonatal Pulmonary Care, Clinics in Perinatology, 198; V 25, N1Null D, Bachman T, Ashurst J: A meta-analysis of the outcomes of the randomized controlled trials of the 3100A highfrequency oscillatory ventilation. Thirteenth Conference on High Frequency Ventilation of Infants and Children, Snowbird, Utah; 1996.
7. Ramadani R. Dijagnostičke i terapijske intervencije u neonatologiji, Beograd: Grafoprint; 2001.
8. Rimensberger P, Beghetti M, Hanquinet S, Berner M: First Intention High-Frequency Oscillation with Early Lung Volume Optimization Improves Pulmonary Outcome in Very Low Birth Weight Infants with Respiratory Distress Syndrome. Pediatrics 2000; (105);6.
9. Rimensberger P. New Strategy on Mechanical Ventilation, Beograd, XVIII Simpozijum Novine u neonatologiji. Beograd: Institut za neonatologiju; 2002.
10. Werner W, Veldman A, Roth B, Vierzig A, Kachel W, Vernholt V. et al.: A prospective, randomized, multicenter trial of high-frequency oscillatory ventilation compared with conventional ventilation in preterm infants with respiratory distress syndrome receiving surfactant. J Pediat 1997; (132); 2: 249-254.

